

م



دانشگاه تربیت معلم تهران

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

پایان نامه

دریافت درجه کارشناسی ارشد      زبان و ادبیات فارسی

تجلی مفاهیم و اصطلاحات دینی در شاهنامه

دکتر منظر سلطانی

دکتر حکیمه دیران

سمانه نعمتی

1389-90

تقدیم به ؛

روان پاک مادرم که محبت‌های بی‌دریغش هرگز فروکش نکرد.

## تقدیر و تشکر

را شاكرم كه به من توفيق آموختن دانش داد. لازم مي تشكرو قدرداني خود  
فرهيخته ام سركارخانم منظرسلطاني ابرازنمايم كه بي حضورايشان اين پايان  
به جايي نمي . همچنين ازاستادمحترم سركارخانم حكيمه ديبران كه مشاوره اين پايان  
اين راه از هيچ كمكي دريغ نكردند تشكروم.

آقاي دكتر غلامعلي فلاح و دكتر ناصر نيكوبخت كه قبول زحمت كردند و داوري اين پايان -

كه در ندگي با او، زحمت زيادي براي من كشيد متشكروم و  
اميدوارم كه خداوندروح او را قرين لطف ورحمت خود قرار .

كه همواره پشتيبان من بودند و محبتشان را از من دريغ نكردند، كمال  
تشكرو را دارم. پدر عزيزو فداكارم كه مشوق من بودند و درتحصيل من تاثير بسزايي داشتند،

همچنين بر خود لازم مي همچنين بر خود لازم مي  
زبان وادبيات فارسي كه عزيزان  
كرده ام، قدرداني كنم. ازكارشناس محترم آقاي جعفريان متشكروم و آرزوي  
موفقيت براي ايشان .

درپايان از دوستان عزيزم به كار خانم صديقه پورا كبر كسمايي كه با محبت بي-  
دريغش مرا همراهي كرد، ممنونم.

.....	چکیده
.....	قدمه
.....	پ
.....	پ پ
.....	په
.....	پ های
.....	پ
.....	حماسه چید
.....	گونه‌های حماسه
.....	حماسه و فردوسی
.....	پ
.....	مذهب و عقیده
.....	شاهنامه بی پ
.....	ی به روای شاهنامه
.....	ی و شاهنامه به روای شاهنامه
.....	ی به اجمال بر شاهنامه
.....	پ
.....	اهمیت شاهنامه
.....	افسانه‌های مربوط به زندگی
.....	ی

36..... 1. پ

- پ پ
- یکتاپرستی پ ی پ باستان و دعوت به آن
- پ
- ی پ های شاهنامه
- پ خداوند در هنگام جلوس شاهان

..... - سرآغاز نامه‌ها با حمد الهی  
..... ی ی یکتاپرست  
..... ی  
..... ی ی  
..... برهمنی  
.....

..... ی نامه با حمد الهی  
..... - توکل و امید به ی ی  
..... نمونه‌هایی از توکل در شاهنامه  
..... - . ی ( ی ی )

..... - شکرگزاری  
..... - آغاز کار با ذکر نام خداوند

..... - ذکر نام خداوند به هنگام دی ی یها و شگفتی‌ها  
..... ذکر نام خداوند در هنگام دی ی ی

..... ی  
..... ی  
..... - خداوند را شاهد کار خود گرفتن

..... ی  
..... ی در شاهنامه  
..... ی  
..... ی  
..... ی  
..... ی  
..... ی

..... کاربرد آفری در جاهای ی شاهنامه  
.....

..... 2. ی و پیامبران ( ی ی ی ) ..... 73

..... ی

پ در شاهنامه.....

ارتباط و هماهنگی پ و دولت در شاهنامه.....

نشانه‌های پی هفتخوان اسفند پ.....

ازدواج و دین.....

دینداری ی پی.....

پ پ.....

کاربرد پی ی ی.....

- . ادیان (الهی و غیرالهی).....

- - .

- - - . ی

- - - . ی ( ) و اهل بی در شاهنامه.....

- - . ی

کاربرد « ی ی.....

- - . برهمایی.....

. های اسکندر از برهمن و پاسخ او.....

برهمن در بازی.....

- - . ی

ظهور زرتشت در شاهنامه.....

مسائل مربوط به دی.....

- - - . نش و آتشکده.....

کاربرد « ی ی.....

- - - .

( ی و همای (خواهر و برادر).....

( ازدواج بهمن و همای ( ).....

( ازدواج اسکندر و روشنگ ( ی ی.....

- - - . ازدواج همزمان با چند خواهر.....

- - - .

- - - .

..... . - - -

..... ی ی

..... موبد در شاهنامه

..... هی . - - -

..... کاربرد « هی » ی ی

..... « هی »، به عنوان اسم خاص

..... ی . - - -

..... ی ی

..... ی در شاهنامه

..... کاربرد « ی » ی ی

..... ی . - - -

..... علل ظهور مزدک

..... ی ی

..... ی نسبت به دی مزدک

..... ی ی . - - -

..... ی در شاهنامه

..... مسائل مربوط به دی ی ی

..... . - - -

..... . - - -

..... راهب . - - -

..... . - - -

..... ( ی ) ی . - - -

..... مراتب رهبران دی ی . - - -

..... ی .

..... ی .

..... .

..... ی .

..... .



- ..... سکویا .
- .....
- ..... یهودی . - -
- ..... یهود پی در شاهنامه .....
- ..... (الهی بیرالهی) . -
- ..... وزارت دادن به پی در شاهنامه .....
- ..... پی کشی در شاهنامه .....
- ..... حضرت ابراهیم . - -
- ..... پی . - -
- .....
- .....
- ..... پی ( ) . - -
- ..... ی . - -
- ..... ( ) . - -
- ..... مزدک . - -
- ..... ی . - -
- .....

136..... 1.3 احکام، عبادات و اصطلاحات دینی

- .....
- ..... « » ی ی
- ..... مکان‌های ی
- ..... پی . - -
- ..... مکه . - -
- ..... پی بر شاهنامه .....
- ..... اقتباس شاهنامه در صورت و مضمون از قرآن و حدید . - -
- ..... های شاهنامه با قصص قرآنی . - -
- ..... ( ) ی . - - -
- ..... ابراهیم ( ) پی . - - -

..... پی پی ( ) پی . - - -

..... پی ( ) پی . - - -

..... پی . -

..... ام خداوند در شاهنامه

..... هاروت و ماروت . -

..... پی . -

..... پی . -

..... پی ها . -

..... پی . -

..... تویه . -

..... پی . -

..... پی . -

..... معاد و جهان دی . -

..... مرگ در شاهنامه

..... پی ها . -

..... پی . -

..... شکنی . -

..... رشک و آز . -

..... پی . -

..... پی پی . -

..... پی . -

..... پی . -

..... شتابکاری و عجله . -

..... پی . -

..... پی . -

..... پی . -

..... پی . -

..... پی . -

..... -  
..... قبله - -  
..... - -

..... فصل چهارم

204..... 4. یی

..... -  
..... یی -  
..... -

..... شهادت و پاداش آن - -  
..... بهشت - -

..... بهشت از نظر زرتشت  
..... بهشت در شاهنامه

..... کاربرد «بهشت» ی ی  
..... یی -

..... جام جهان نما  
..... -

..... ظاهر شدن جادوگر در هی ی ی  
..... ظاهر شدن شاه در هیت اژدها

..... ییر به مدد جادو  
..... یی ی

..... در آمدن جادوگر به هی ی

..... در آمدن به هی ی ی  
..... نگاه زهر آگد یی

..... یی ی  
..... ی ی

..... ی  
..... ی

پی ی

کوری ی

صعود به آسمان به تحریک دی

به هوا بردن پهلوان خفته توسط دی

فرو افکندن پهلوان از اوج آسمان به دری

ی ی ی

- سوگند در شاهنامه

.....

.....

- سوگندهای مذهبی

- سوگند به اجرام آسمانی

- سوگندهای بی‌هی

- سوگندهای پهلوانی

- سوگند به روز و شب

- رهایی از سوگند در شاهنامه

ی ی

ی در حماسه

.....

ی

- مکافات ای جهانی و آن جهانی

.....

دوزخ در شاهنامه

کاربرد « ی ی

- شکنجه

.....

.....

ی

.....

..... فرشته

..... فرشته ی ی

..... کاربرد واژه «فرشته» ی ی

..... و اجنه

..... ی

..... کاربرد «ی» ی ی

..... - ی

..... - اهری

..... اهری در شاهنامه

..... - ی

..... -

..... - ی

..... - هاروت و ماروت

..... - ی

..... یجه ی ی

..... فهرست منابع و مأخذ

..... کتابنامه

..... ی

## چکیده

این پژوهش درباره تجلی مفاهیم و اصطلاحات دینی در شاهنامه است. این پایان مفاهیمی همچون ایزد، یزدان، خداپرستی، ادیان مختلف به همراه مفاهیم و اصطلاحات مرتبط با آن ادیان و... بررسی شده است، تا به این وسیله مشخص شود که علاقه فردوسی به مفاهیم دینی، چرا و به چه میزان بوده است. در آغاز باید بیان کرد که فردوسی به مفاهیم دینی و ادیان مختلف محترمانه نگریسته و به هیچ کدام دروغ

### 5 فصل تنظیم شده است:

(آفریدگار) شامل؛ ایزد و یزدان، یکتا پرستی و دینداری، دعا و نیایش، یاد

ها با حمد الهی، توکل و امید، خدا فریادرس است، شکرگزاری، آغاز کار با

آوردن نام خدا به هنگام دیدن شگفتی، داشتن بیم از خدا ....

(ادیان و پیامبران (الهی و غیرالهی)):

پرستی، برهمنی، زرتشتی،

یت، آیین مزدک، مسیحیت، یهودیت و مسائل مربوط به این ادیان و نیز پیامبران الهی و غیرالهی چون

محمد، ابراهیم، اسماعیل، خضر، زرتشت، عیسی، مانی، مزدک و....

(احکام و عبادات و اصطلاحات دینی)؛ پارسا، اماکن مقدس عبادی، تأثیر قرآن

و حدیث بر زه، شایسته‌ها، ناشایسته‌ها، معاد و جهان دیگر، زیر مجموعه این موارد.

(آیین) (امداد غیبی، پاداش، پیشگویی،

خواب و رویا، دیو، سوگند، سیمرغ، فرّ، مکافات، تقدیر و...

(فرشتگان و جنیان) فرشته، جنّ، ابلیس، اهریمن، جبرئیل، سروش، اسرافیل،

هاروت و ماروت و عزرائیل.

پایان نیز به نتیجه گیری این پژوهش پرداخته می .

کلیدی: شاهنامه، اصطلاحات دینی، مفاهیم دینی، آفریدگار، احکام، اعتقادات.

یکی از مباحث مهم و مطرح در ادبیات فارسی، خاصه در حماسه، دین و مفاهیم دینی است که سرایی و به خصوص در شاهنامه فردوسی جلوه خاص به خود می‌گیرد. هیم واصطلاحات دینی را در این حماسه می‌توان از جهات مختلف مورد بررسی قرار داد.

یکتاپرستی و اعتقاد به خداوند بی‌همتا از موضوعات قابل توجه در شاهنامه است که طبق تحقیق انجام شده، شواهد این بخش بسامد بالایی را به خود . در این کتاب حماسی علاوه ه ادیان مختلف همچون یهود، مسیحیت، مزدکی، مانوی، زرتشتی، برهمنی، اسلام و... و بیان اعتقادات هر کدام از ادیان به این نکته کیدشده که یکتاپرستی، فطری و ذاتی بشر که در صورت انحراف از آن و توجه به هواهای نفسانی و وساوس شیطانی، انسان به کفر و شرک دچار می-

می گفت که یگانه‌پرستی، یکی از مؤلفه‌های فرهنگی و شاخص هویت ایرانی است و فردوسی، باورهای شخصیت آفرین را با زیباترین واژه‌ها و تعاریف بیان :

- حاکمان و پهلوانان همواره در برابر خالق مطلق سرتعظیم فرود آورده و در همه حال به نیایش

- در آغاز و انجام هر کار مهم از جهان آفرین یاری طلبیده .

- در هنگام پیروزی، خدا را سپاس گفته و هنگام شکست، خود را گناهکار دانسته و اظهار پشیمانی کرده .

- در شاهنامه با حمد و ستایش الهی همراه بوده است، به بیر از دوران حکومت ضحاک، زیرا که در دوران او دیوان و جادوان سیطره داشتند.

وقار و شکوه و شخصیت فردوسی و فروغ دانایی او در سراسر شاهنامه نمایان است.

کاخ رفیع بلند اندیشه خویش، پیروان همه آیین‌ها را با یک بلند نظری و آسان گیری و بردباری و روشن- بینی حکیمانه می‌نگرد، هرگز به پیروان ادیان مختلف دروغ نمی‌بندد و نکته‌هایی را که از زبان آنها نقل می‌کند، اعتقاد خود آنهاست.

فردوسی یک مسلمان پاک اعتقاد و پرهیز گار است و این رابطه قلبی او با خداست. اما از این بابت بر کسی منت نمی‌گذارد و به هیچ کس به سبب اینکه مثل او نمی‌اندیشد کینه نمی‌ورزد، شخصیت-

های داستانی خود را از ایرانی و تورانی و شاه و گدا به یک چشم می . با توجه به اینکه بازگوکننده وقایع و حوادث است، با پیروان ادیان دیگر ستیزه جویی نمی کند و با صداقت و راستی تمام، از همه ادیان و معتقدات پیروان آنها سخن می گوید.

ای از احترام فردوسی به ادیان دیگر را، در داستان نوش زاد پسر انوشیروان می بینیم که او از مادری ترسا به دنیا آمده بود و دین ترسایی داشت و تمایلی به گرویدن به دین پدرش (زرتشتی) . در این قسمت فردوسی خود را موظف به احترام به دین مسیحیت می . (این داست بخش دین مسیحیت به طور کامل شرح داده خواهد شد).

ای دیگر در داستان مزدک دیده می .

موبدان زرتشتی منفور و مردود بوده، همان داوری به دوره اسلام رسیده و در بسیاری از منابع از جمله در سیاست ک طوسی دیده می . اما فردوسی از او چهره ای نیکخواه و طالب عدالت ترسیم کرده است.

در قسمت پادشاهی اسکندر می بینیم که فردوسی، دیانت را به پارچه ای مانند کرده که چهارتن از اطراف مختلف آن را به جانب خویش می کشند، اما این امر آن را از وحدت و یگانگی نمی فردوسی از هر چهار دین (یهود، مسیح، زرتشت و اسلام) با احترام یاد می کند.

به طور کلی، در شاهنامه همان گونه که از اقوام و ملیت های بسیاری سخن می رود، از ادیان مختلف الهی و غیر الهی چون اسلام، برهمنی، زرتشتی، مانوی، مزدکی، مسیحیت، یهود و بت پرستی نیز

مفاهیم عمده دینی در شاهنامه : آفریدگار، آفرینش، پیامبران،

توکل و تسلیم در برابر خدا، گناه، امید، عدالت و ... که در مورد بحث قرار می گیرند.

فردوسی در همه حال دعوتگر مخاطب خویش به کارهای نیک، به داشتن امید، به توکل به خداوند، به راستی و درستی و ... است که نباید آدمی وجودش را به گناه بیالاید چون خود را لحظه به لحظه از رحمت الهی دور می کند. او به رحمانیت خداوند اعتقاد راسخ دارد و به همین جهت به مسأله توبه که در قرآن نیز مکرراً شده، تأکید خاصی دارد.



## تحقیق

موضوع این پژوهش، مطالعه، تحقیق، جمع بندی و ارائه مفاهیم و اصطلاحات دینی شاهنامه حکیم ابوالقاسم فردوسی است. این پژوهش سعی دارد که تمام موارد را شناسایی و معرفی نماید و همچنین پیوند و ارتباط این مفاهیم را در سایر ادیان مورد بررسی قرار دهد. مفاهیم و اصطلاحات دینی در ادیان مختلف نمود و جلوه خاصی دارد که به بیان آنها خواهیم پرداخت.

## پیشینه تحقیق

با توجه به اهمیت موضوع، پژوهشگران بسیاری به تحقیق در مسائل مختلف مذهبی و دینی در شاهنامه که اغلب در حد مقاله بوده و صورت جامع و مستقلى که جوابگوی موضوع مفاهیم و اصطلاحات دینی در شاهنامه باشد را نداشته مقالاتی چون «کیش یکتاپرستی» «تأثیر قرآن وحدیث بر شاهنامه» از سیدحسین فاطمی، «یمان گرایی و نیایش» «شاهنامه بوی خدا می» «میرج الدین کزازی، مقالات پروفیسور شیرانی و... صورت جزئی این مسائل را مطرح کرده اند، ولی ما به صورت جامع به بررسی تک تک مفاهیم دینی پرداخته ایم. کتاب های دیگری چون «دریچه» «شناسی 1» «کهن» «که از باد و باران» مقالاتی است که در مورد شاهنامه و فردوسی نوشته هایی را مورد بررسی قرار داده اند، ولی چنانکه ذکر شد کامل نبودند. از دیگر مواردی که به ادیان در شاهنامه توجه دارد مثل؛ «نقد تطبیقی ادیان و اساطیر در شاهنامه، خمسۀ نظامی و منطق الطیر» از حمیرا زمردی، که با آنچه در اینجا مطرح است، بنابراین، با توجه به ارزش و اهمیت شاهنامه و نقش تعیین کننده آن در رشد فرهنگ و تمدن ایرانی امروزی، احساس می شود که مطالعه و تحقیق و پژوهش در این مورد بسیار ارزشمند است.

## فرضیه تحقیق

با توجه به اینکه مفاهیم دینی، ودیعه ای ایزدی و با ارزش محسوب می شود پژوهش، این جلوه بندی و ارائه نماییم تا علاوه بر شناسایی این مظاهر، باعث نشر و نهادینه کردن نکات الهی و اخلاقی آن در جامعه امروزی باشیم و چون این مفاهیم در ادیان مختلف مورد بررسی قرار می گیرد، می توانیم بین ادیان هم پی برد. بنابراین پژوهش حاضر نکاتی را روشن می کند:

1. مفاهیم عمده دینی مطرح شده در شاهنامه عبارتند از: آفریدگار، آفرینش، پیامبر، شایست ناشایست ...

2. مفاهیم دینی در شاهنامه را می توان بر اساس اصول و فروع دین اسلام دسته

3. تفاوت دیدگاه‌های موجود در ذیل هر مفهوم دینی را می‌توان با تطبیق بر اسلام و سایر ادیان پیش از آن مشخص کرد.

### فایده تحقیق

فواید این پژوهش به یک موضوع واحد اختصاص ندارد، با این حال آگاهی و شناخت درباره مفاهیم و اصطلاحات دینی در شاهکاری مثل شاهنامه، و الگوی عملی ساختن آنها در جامعه امروزی را می‌توان از اهم فایده‌های این پژوهش محسوب کرد. این پژوهش ترتیب و بسامد مفاهیم دینی در شاهنامه را می‌کند و همچنین، شاهنامه آشنا می‌کند و زمینه پژوهشگران که بخواهند راجع به موضوعات جزئی‌تر این مسائل بپردازند. امید است که این کار مقبول همگان و خصوصاً دانشجویان قرار گیرد.

### روش تحقیق

تحقیق، تحلیلی - توصیفی است و جمع کتابخانه  
. چنانکه پس از مدتی مطالعه و غور در شاهنامه و کتاب  
اولیه، یادداشت شدن ساختار تحقیق، این یادداشت

### حماسه چیست

از آنجایی که شاهنامه به عنوان اثری حماسی مطرح است ابتدا مختصری به حماسه و انواع آن می‌پردازیم:

« ای تازی، به معنی تندی و تفتی در کار و دلاوری، حَمَس و حِمَس به معنی دلیر است و کسی که در کار سخت و استوار باشد. حماس و احتماس به معنی درهم آمیختن و کشتن به کار برده شده است و در زبان تازی، « می‌گویند»<sup>1</sup>»

حماسه نوعی از اشعار وصفی است که مبتنی بر توصیف اعمال پهلوانی و مردانگی و افتخارات و بزرگی‌های قومی یا فردی باشد، به نحوی که شامل مظاهر مختلف زندگی آنان گردد و سراسر افراد ملتی در اعصار مختلف در آن دخیل و ذی (مانندمسأله تشکیل ملت و تحصیل استقلال و دفاع و امثال اینها که در شاهنامه و حماسه‌های ملی جهان ملاحظه می‌شود). در شعر حماسی، دسته پهلوانی، خواه از یک ملت باشد و خواه از یک فرد، به صورت داستان و یا داستان‌هایی درمی‌آید که

<sup>1</sup>. رؤیا، حماسه، اسطوره . 183

ترتیب و نظم در همه جای آن آشکار است. از نقطه یا نقاطی آغاز می‌شود و به نقطه یا نقاطی پایان می‌پذیرد. نیست و خواننده می‌تواند با خواندن آن داستان از مقدماتی آغاز کند و به نتایجی دست یابد. دریک منظومه حماسی، شاعر هیچ‌گاه عواطف شخصی خویش را در اصل داستان وارد نمی‌کند و آن را به پیروی از امیال خویش تغییر نمی‌دهد و به شکلی تازه چنانکه خود بپسندد، یا دهند در نمی‌د و به همین منوال در سرگذشت و یا شرح قهرمانی و کسانی که توصیف می‌کند، هرگز دخالتی نمی‌ورزد و به نام خود و آرزوی خویش در باب او داوری نمی‌کند.<sup>1</sup>

حماسه را از روی پیشینه و اعتبار زمان چنین بخش :

1- تی یا حماسه نخستینه.

2- حماسه ثانوی یا ادبی.

3-

فردوسی جزو حماسه سنتی است و نام‌های دیگر این حماسه، حماسه ابتدایی یا نخستینه و یا شفاهی است. این حماسه‌ها در زمان قدیم شکل گرفته‌اند و اصیل‌ترین نوع حماسه شاعر حتی ود از قبیل کتب کهن و روایات پراکنده و قصص شفاهی دخل و تصرف نمی‌کند.<sup>2</sup>

### حماسه و فردوسی

حماسه فردوسی برخلاف آنچه ناآشنایان می‌ها و پیروزی‌های رستم نیست، بلکه سرگذشت ملتی است در طی قرون و نمودار فرهنگ و اندیشه و آرمان . کتابی است در خور حیثیت انسان، یعنی مردمی را نشان می‌دهد که در آزادی و شرافت و فضیلت تلاش و مبارزه کرده، مردانگی اند و اگر کامیاب شده یا شکست خورده‌اند، حتی با مرگشان آرزوی دادگری و مروت و آزادمنشی را نیرو بخشیده . از این رو شناختن اثر بزرگ فردوسی و جوهر او پناه بردن، برای مردم ایران وظیفه‌ای است خطیر و دلپذیر.<sup>3</sup>

<sup>1</sup> حماسه سرایی در ایران ، 24-26 .

<sup>2</sup> برای اطلاع بیشتر رک: انواع ادبی 52 .

<sup>3</sup> .44

وقتی از شاهنامه صحبت به میان می‌آید آنچه مورد بحث و داوری است، یک کتاب یا یک شاعر نیست، یک ملت، یک فرهنگ و یک دنیاست. در این دنیای زنده و پرتحرک البته چیز زیادی از زندگی شاعر، رسوب نکرده است و از مسائل عادی زندگی انسانی در نمی<sup>1</sup>.

بنابراین، شاهنامه نمونه‌ی والای شعر واقعی است، که خواننده را به دنیای تازه می‌کند که ای تنفس می‌کند و با کائنات دیگری همدلی پیدا می‌کند و خود را با دردها و هایی برتر از آنچه مربوط به زندگی عادی است مواجه می‌یابد.

### زندگینامه فردوسی

به منظور کسب اطلاعات بیشتر درباره زندگی فردوسی و کتاب گرانقدرش شاهنامه، کتاب‌هایی مورد مطالعه و تحقیق واقع شدند که ابتدا اسامی کتاب‌ها ذکر شده و سپس توضیحات لازم ارائه می<sup>2</sup>.

کتاب‌هایی «که «درشناخت فردوسی» «باکاروان حله» «سرایی در ایران» «تاریخ ادبیات در ایران» «های فردوسی‌شناسی» «فردوسی و شاهنامه» «ملی ایران»، در بردارنده مطالب مهم و اساسی درباره زندگی و شخصیت فردوسی‌اند که با توجه به مایه آنها، به‌طور مختصر و خلاصه به بیان زندگی و شخصیت فردوسی و چگونگی نظم شاهنامه می‌پردازیم.

( ) (احمد؟ علی؟ اسحق؟) ( )

ابوالقاسم فردوسی شاعر بزرگ قرن چهارم و پنجم هجریست.

وی باید منصور بن . زیرا در ترجمه‌البن‌داری که در حدود سال 620

از شاهنامه به عربی شده نام او و پدرش منصور بن .

329 یا 330 . ق. در قریه « از ناحیه » « (به اصح روایات -

نظامی عروضی - ) میان خانواده شد، بین 411

- تذکره ( 416 ) مستوفی - تاریخ‌گزیده

از هشتاد سال عمر کرد. مزار فردوسی در توس و به قول نظامی عروضی در چهارمقاله، در دروازه باغ ملکی اوست که آرامگاه کنونی استاد تقریب<sup>2</sup>.

مقام فردوسی در زنده نمودن تاریخ ایران و داستان‌های ملی و حماسی ایران زمین و همچنین دمیدن نفسی تازه به زبان ادب فارسی بسیار شامخ است و از این رو او را شاعر ملی ایران خوانده .

<sup>1</sup> . 158

<sup>2</sup> . تاریخ ادبیات در ایران 2 458 سرایی در ایران 183